

ZÁKLADNÍ METODOLOGICKÁ PRAVIDLA PŘI ZPRACOVÁNÍ ODBORNÉHO TEXTU

Martina
Cirbusová
(z prezentace
doc. Škopa)

OSNOVA

- Metodologie vs. Metoda vs. Metodika
- Základní postup práce
- Základní vědecké metody

METODOLOGIE VS. METODA VS. METODIKA

Všeobecná encyklopedie ve čtyřech svazcích. Díl 3, Praha, Nakladatelský dům OP Diderot 1997 definuje pojmy následovně.

- **metodologie** - souhrn metod určité vědy, nauka o metodách
- **metoda** - soustavný postup, který v dané oblasti vede k cíli, v ideálním případě nezávisle na schopnostech toho, kdo ho provádí - *souhrn* pojmů, nástrojů a pravidel, jež patří k základům každé vědy, popř. i jiných činností
- **metodika** - teoreticko-praktické schéma určující postup provádění odborné činnosti, vychází z vědeckého poznání a empirie, přesně vymezuje jednotlivé postupy pro výkon dané činnosti

Dostupné z:

<http://www.fsps.muni.cz/~tvodicka/data/reader/book-8/02.html>

METODOLOGIE VS. METODA VS. METODIKA

Ochrana, František. Metodologie vědy: úvod do problému. Praha: Karolinum, 2009. ISBN 978-80-246-1609-4

- Nejobecnějším pojmem je pojem **metodologie vědy**. Předmětem jejího zkoumání je studium metod a vědeckých postupů. Metodologie vědy je naukou o metodách. Je teorií k výběru výzkumných metod a návodem, jak vybrané metody (metodu) používat ve vědeckém zkoumání
- **Metoda** je nástrojem ke zkoumání daného výzkumného předmětu. Je to způsob a aplikace postupu, tak abychom dosáhli stanovený výzkumný cíl. Použití metody při vědeckém zkoumání předpokládá znát postup, jak metodu použít. Tento postup má rysy záměrnosti (vztahuje se k výzkumnému cíli) a systematickosti (metoda je uplatňovaná v rámci teoreticky zdůvodněného postupu).
- Ve vědecké práci používáme rovněž **metodiku**. Metodika nepatří do oblasti metodologie. Metodika výzkumné práce je postup (návod, „recept“), jak v praxi postupně realizovat výzkumné procedury vztahující se k realizaci výzkumného cíle. Metodický postup můžeme formálně ztvárnit např. ve vývojovém diagramu či v jiném formalizovaném schématu.

Dostupné z:

<http://www.fsps.muni.cz/~tvodicka/data/reader/book-8/02.html>

METODA

- Viktor Knapp: Způsob, či postup, kterým se od určitého stavu dospěje k zamýšlenému stavu výslednému
  - je to uspořádaný operační postup
- **METODOLOGIE**
  - soubor metod
  - věda o metodách
- **NEZBYTNÁ JE VE VŠECH PŘÍPADECH TEORIE**

Knapp, V. *Vědecká propedeutika pro právníky*. Praha : EUROLEX Bohemia, 2003. s. 65 a n.

ZÁKLADNÍ VĚDECKÉ METODY

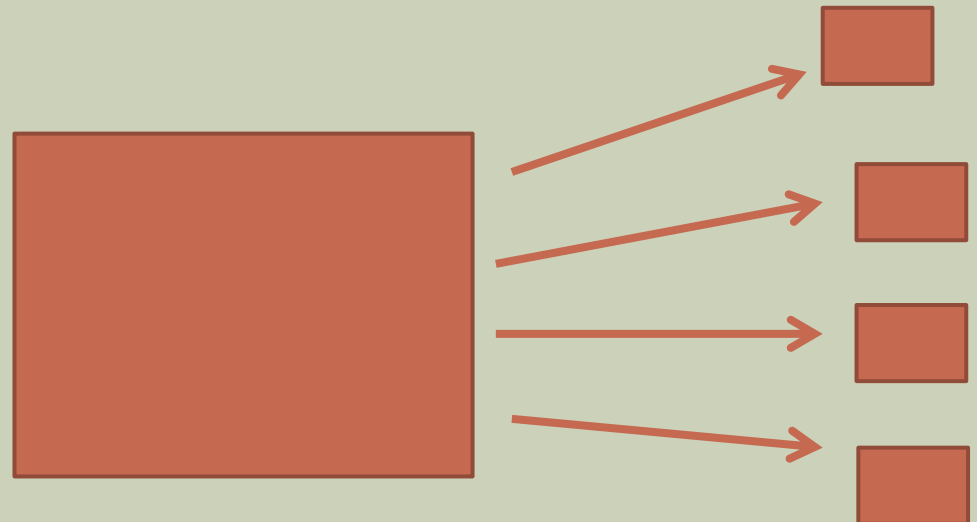
- **Empirické**
  - Pozorování
  - Měření
  - Experiment
- **Obecně teoretické (univerzální teoretické postupy vědecké práce)**
  - Analýza
  - Syntéza
  - Indukce
  - Dedukce
  - Generalizace
  - Abstrakce
  - Komparace
  - Analogie
- **Interpretační**
  - Vyprávění
  - Porozumění textu

DÍLČÍ PRÁVNÍ METODY (KNAPP)

- **Logické**
  - Abstrakce
  - Indukce a dedukce
  - Analýza a syntéza
- **Exaktní**
- **Sociologické**
- **Systemové**
- **Komparativní**

ANALÝZA

- myšlenkové rozložení zkoumaného předmětu, jevu nebo situace (jevu) na jednotlivé části, které se stávají předmětem dalšího zkoumání
- hledání dílčích složek jevu či problému
  - Hledání prvků podstatných pro zkoumaný objekt.
- směřuje od složitého k jednotlivému
  - Klasifikační analýza
  - Vztahová analýza
  - Kauzální analýza
  - Systémová analýza

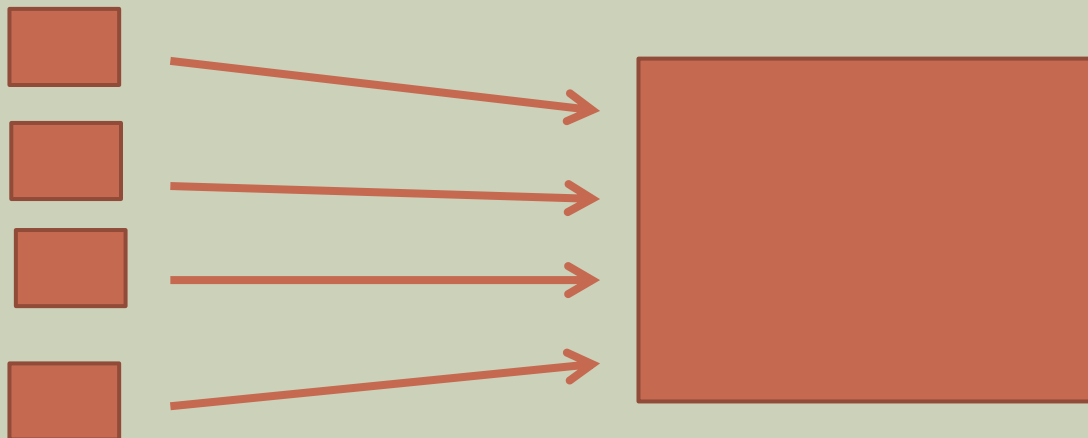

ANALÝZA

- **KLASIFIKAČNÍ ANALÝZA:** klasifikací buď řadíme dílčí jevy do skupin (tříd), nebo třídíme soubor do dílčích skupin
- **VZTAHOVÁ ANALÝZA:** zjišťuje vztahy mezi jevy; zjišťuje, zda jde o vztahy závislosti (statistické, korelační, funkční), nebo nezávislosti. Sílu závislosti se snaží kvantifikovat
- **KAUZÁLNÍ ANALÝZA:** zkoumá příčiny jevů, nezkoumá však dynamiku systému, jen vliv vnějších činitelů
- **SYSTÉMOVÁ ANALÝZA:** zkoumá systémy s cílem je pochopit, vysvětlit, zvládnout, zlepšit a zdokonalit. Jevy nezkoumá jako izolované veličiny, ale snaží se postihnout jejich chování v systému, aniž by se systém (celek) při tom rozpadl na jednotlivé části

SYNTÉZA

- Myšlenkové spojení částí v celek
  - Z výchozích zjištění formulujeme závěry
- Skládání dosud oddělených, izolovaných či nespojitých prvků.
- Příklad: bez syntézy zjištění zdravotního stavu a domácího prostředí posuzované osoby nelze učinit správný závěr ohledně existence a stupně bezmocnosti (domácí násilí)

INDUKCE

- Postup od zvláštního k obecnému
- Z jednotlivého jevu je vyvozen obecný závěr
- Existuje-li dostatek informací o jednotlivostech, lze formulovat závěry obecnějšího druhu.
- „Ústava ani právní předpisy pojem **vyvlastnění** výslovně nedefinují. Jeho obsah možno proto vymezit jednak induktivně na základě pozitivně právní úpravy institutu vyvlastnění v různých právních předpisech a jednak doktrinárně, tj. na základě definic podaných právní vědou.“ (Pl. ÚS 16/93)
- Indukce se objevuje všude tam, kde pozorujeme nějaký fakt a ptáme se „Proč to je?“

INDUKCE

- Závěry induktivních myšlenek jsou vždy ovlivněny subjektivními postoji (zkušenostmi, znalostmi) a mají proto omezenou platnost (dostupné z: <http://slideplayer.cz/slide/1992204/>)

DEDUKCE

- takový způsob myšlení, při němž od obecnějších závěrů, tvrzení a soudů přecházíme k méně obecným
- vycházíme ze známých, ověřených a platných závěrů a aplikujeme je na jednotlivé doposud neprozkoumané případy
- z obecného poznatku vyvozujeme závěry i vůči jednotlivostem

KVANTITATIVNÍ VS. KVALITATIVNÍ VÝZKUM

- Cílem kvantitativního výzkumu je testování hypotéz a logika kvantitativního výzkumu je deduktivní
- Cílem kvalitativního výzkumu je vytváření nových hypotéz a logika kvalitativního výzkumu je induktivní

ZOBECNĚNÍ – GENERALIZACE / ABSTRAKCE

- **Generalizace:** Vyvození závěrů o množině objektů z pozorování jednoho objektu.
- **Abstrakce:** odhlížení od jednotlivostí
  - Myšlenkové odlučování nepodstatných znaků
  - Souvisí s definováním a tvořením pojmů
    - Např. definice právní normy

KOMPARACE

- Stanovení shody či rozdílu zkoumaných jevů.
- „Zákony jsou různé, právo jediné!“
- Comparatum (domácí právo) – comparandum (zahraniční právo)
– tertium comparationis (společný rys)

ANALOGIE

- je vztah dvou různých věcí, které se v něčem podobají a dají se tedy přirovnávat. O věcech obtížně uchopitelných se často uvažuje a usuzuje na základě analogie (podobnosti) s věcmi známými. **Analogický** znamená podobný, obdobný.
- součást konstrukce modelu (myšlenková reprodukce – zjednodušená –; skutečnosti).
- není to ale jednoduchá podobnost
- známý je jeden prvek a vztah mezi dvěma dalšími prvky – usuzujeme na existenci čtvrtého prvku.

ZÁKLADNÍ POSTUP PRÁCE

Zjištění problému:
zjištění stávajícího
stavu poznání ve
zvolené oblasti

Hledání pravděpodobných
odpovědí (formulování
obecných hypotéz), včetně
stanovení metody určené k
testování hypotéz.

Provedení samotné práce:
výzkum; analýza; práce s
literaturou; práce v terénu;
sběr dat...

Interpretace zjištěných
výsledků směrem ke
stanoveným hypotézám.

**PROBLÉM
(INTUICE)**

HYPOTÉZY

**ZJIŠTĚNÍ
DAT**

INTERPRETACE